

Underlag – överväganden för reglemente för gemensam överförmyndarnämnd för Höör och Hörby

Höör och Hörbys kommuner har avtalat om att inrätta en gemensam nämnd från och med 1 januari 2019 för överförmyndarverksamheten i enlighet med 9 kap. 19 § nya kommunallagen, KL.¹ Den gemensamma nämnden är precis som övriga nämnder en egen myndighet, men inte en egen juridisk person. Enligt 9 kap. 23 § KL. gäller för gemensam nämnd det som gäller för övriga nämnder enligt lag, om inte annat föreskrivs.²

Precis som för övriga nämnder finns det ett krav, enligt 9 kap. 33 § KL, att kommunfullmäktige, KF, ska anta ett reglemente för den gemensamma nämnden. Reglementet ska antas av KF i var och en av de samverkande kommunerna och av praktiska skäl har lagstiftaren ansett att det endast ska finnas ett reglemente vilket därmed kräver samordning mellan kommunerna i utfärdandet av reglementet.³ Eftersom den kommunala nämndorganisationen är tämligen fri fyller reglementet en viktig funktion eftersom det klargör uppgiftsfördelningen mellan nämnderna, vilket framförallt är viktigt i hänseende till de lagstadgade uppgifter som ankommer på kommunen. För gemensamma nämnder får reglementet endast reglera uppgifter som är gemensamma för de samverkande kommunerna, det måste alltså vara en kommunal angelägenhet för respektive kommun.⁴

I övrigt finns det inga egentliga lagkrav på hur ett reglemente ska se ut och vad det ska innehålla. Sveriges kommuner och landsting, SKL, har tagit fram ett generellt förslag på reglemente som går att anpassa utifrån vilken typ av nämnd det är och om man studerar reglementen som tagits fram i Sveriges kommuner går det att skönja återkommande upplägg och formuleringar som inspirerats av denna mall.⁵ I Höör kommun pågår för närvarande ett arbete med att revidera de nuvarande reglementena och man har arbetat fram en mall som ska ligga till grund för alla reglementen i kommunen för att därmed ska skapa stringens.⁶ Det har också funnits en önskan att utveckla reglementena genom att nämndernas roller tydliggörs och att det värde nämndens arbete ger kommunens medborgare lyfts fram. Tanken är att reglementena ska utformas så att de konkret kan användas som ett styrdokument för nämndledamöterna i deras arbete, men även att medborgarna genom att läsa reglementena ska kunna få klarhet i nämndens funktion och arbetsätt. Detta synsätt har även genomsyrat arbetet med detta reglemente för den gemensamma överförmyndarnämnden.

¹ Vid hänvisningar till kommunallagen, KL, är det den nya kommunallagen som hänсыftas eftersom reglementet träder i kraft efter att den nya kommunallagen har trätt i kraft.

² Prop. 2016/17:171 s. 410ff

³ Prop. 2016/17:171 s. 415

⁴ Prop. 1996/97:105 s. 36

⁵ Hädanefter refererad till som "SKL-mallen"

⁶ Hädanefter refererad till som "Höör-mallen"

I sammanställningen av detta reglemente har ett flertal källor varit till hjälp. Dels har jag studerat Höörs och Hörbys befintliga reglementen och andra samverkande kommuners reglementen för gemensam överförmyndarnämnd samt Höör-mallen och SKL-mallen.

Nedan redogörs för de grunder och avvägningar som ligger bakom det föreslagna reglementet. Redogörelsen följer ordningen i reglementet där varje reglering återges med en motivering.

Ingress

”Höör och Hörby har kommit överens om att från och med den 1 januari 2019 inrätta en gemensam nämnd för samverkan inom överförmyndarverksamheten. Nämnden kallas ”Gemensam överförmyndarnämnd för Höör och Hörby”. Höör är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Höörs kommuns organisation.

Som värdkommun är Höör arbetsgivare och anställer all berörd personal.

Utöver det som föreskrivs i Föräldrabalken (1949:381) och övriga författningar samt om nämnder i kommunallagen gäller bestämmelserna i detta reglemente samt avtal mellan Höörs och Hörbys kommuner rörande verksamheten.”

Ingressen ger en kort bakgrund till reglementets uppkomst, nämndens ställning i förhållande till de samverkande kommunerna och reglementets bindande verkan. Tredje stycket följer av lagkravet i 9 kap. 20 § KL att nämnden ska tillsättas och ingå i en av de samverkande kommunernas organisation, i detta fall som överenskommet Höörs kommun.⁷

Det fjärde stycket berör arbetsgivaransvaret för de anställda. Det är inte ett krav enligt kommunallagen att värdkommunen ska ha arbetsgivaransvar, men SKL rekommenderar att värdkommunen har arbetsgivaransvaret för all berörd personal eftersom flera arbetsgivare kan skapa onödiga komplikationer. Liknande rekommendation uttrycks också i förarbeten till kommunallagen.⁸

I sista stycket uttrycks reglementets och det mellan kommunerna ingångna avtalets bindande verkan.

1. Inledning

”Det kommunala styret kan ses som det lokala demokratiutövandet av det offentliga makt. Detta innebär att den kommunala verksamheten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den kommunala verksamheten. Kommunen ska fungera som ett skyddsnet för människor i olika livssituationer genom att verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.

Detta arbete ska främja en hållbar utveckling som skapar värde och nytta för såväl dagens som morgondagens medborgare.

⁷ Prop. 2016/17:171 s. 411

⁸ Kommunala samverkansformer, 2000, s. 44 och Prop. 1996/97:105 s. 55

Detta reglemente beskriver överförmyndarnämndens roll i detta arbete att bidra till samhällsnytta för kommunmedlemmarna i Höörs och Hörbys kommuner och de ansvarsområden kommunfullmäktige har delegerat till nämnden samt det som åligger nämnden enligt lag.”

Tanken med inledningen är att belysa reglementets betydelse som styrdokument och klargöra nämndens roll i den kommunala verksamheten. I Höör-mallen har man lagt in Höörs vision 2025 som inledning för att beskriva reglementets syfte. Eftersom det inte riktigt lämpade sig att använda detta som inledning i ett reglemente för en gemensam nämnd valde jag istället att lyfta fram nämndens arbete som en del av det offentliga maktutövande och vilket ansvar det medför gentemot kommunernas medborgare. Bestämmelsen är till stora delar en uppräkningslista av det som uttrycks i 1 kap. 2 § regeringsformen (1974:152), RF, men har även kompletterats med inslag från Höör-mallen, dels det sista stycket, dels meningen om den kommunala verksamheten som skyddsnät för sina medborgare. Hörby har inget inledningsavsnitt i sina reglementen och därför har det inte funnits möjlighet att föra in något från dem i detta avsnitt.

2. Överförmyndarnämndens samhällsnytta

”Överförmyndarnämnden skapar förutsättningar för att alla medborgare i Höörs och Hörbys kommuner får sin personliga och ekonomiska välfärd tryggad samtidigt som deras självbestämmanderätt och integritet respekteras. Genom att tillgodose medborgarnas behov av stöd i vardagen främjas individers aktiva deltagande i samhällslivet.”

Syftet med detta avsnitt är att lyfta fram den specifika nytta överförmyndarnämnden bidrar med genom sitt arbete. Här har jag valt att lyfta fram att överförmyndarnämndens huvudsakliga funktion är att stötta de människor som inte själva klarar av att hantera de olika krav som ställs på dem i vardagen. Eftersom överförmyndarverksamhet i många fall kan innebära ett påtagligt ingripande i, och ett stort ansvarstagande för, en medborgares ekonomiska och personliga välfärd är det också viktigt att lyfta fram att det hela tiden görs i den mån det är möjligt med medborgarens självbestämmanderätt och integritet i första rummet. Den sista meningen summerar vad jag tycker är den viktigaste nyttan av överförmyndarnämndens arbete, nämligen att människor inte hamnar i samhällets periferi med skulder och socialt utanförskap utan kan ta del av det som samhället har att erbjuda.

3. Överförmyndarnämndens generella uppdrag

”Överförmyndarnämnden ska fullgöra de uppgifter inom överförmyndarverksamhet som åligger de samverkande kommunerna enligt föräldrabalken (1949:381), lagen om god man för ensamkommande barn (2005:429) och kommunallagen (2017:XXX) samt övrig författning.

De ska även följa det fullmäktige i Höör – i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra samt följa samverkansavtalet mellan Höörs och Hörbys kommuner rörande verksamheten.

Nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till de fastställda mål som ska uppnås och övriga givna uppdrag och riktlinjer.”

Formuleringen grundar sig i 6 kap. 6 § KL och syftar att lyfta fram dels de krav som åligger överförmyndarnämnden genom lag, dels de åtaganden och ansvar som ålagts genom kommunfullmäktige.⁹ I första stycket har jag valt att skriva ut de grundläggande lagarna för nämndens arbete vilket skiljer sig en aning från den mer förekommande varianten i reglementen för gemensamma överförmyndarnämnder där det endast uttrycks att nämnden ska göra "det som följer av lag". Genom att lyfta fram de viktigaste lagarna erbjuds en större förståelse om nämndens arbete och överförmyndarnämndens specifika roll kontra andra nämnder tydliggörs.

De lagar som lyfts fram är centrala för nämndens arbete. Föräldrabalken (1949:381), FB, är den grundläggande författningen för överförmyndarverksamhet där framförallt kapitel 11-19 är av betydelse. Lagen om god man för ensamkommande barn (2005:429) styr överförmyndarnämndens arbete med att förordna en legal företrädare för barn som kommer till Sverige utan föräldrar eller andra företrädare, ett arbete som de senaste åren har varit en stor del av överförmyndarnämndens verksamhet. Slutligen är det viktigt också att nämna kommunallagen eftersom den reglerar nämndens arbetsformer i fullgörandet av dess uppgifter.

Det har lyfts fram att det kan vara en nackdel att uttryckligen lyfta fram lagar i reglementet eftersom lagar kan försvinna och då måste reglementet uppdateras och nytt beslut måste tas i KF. Jag anser dock att ett styrdokument för en nämnd bör lyfta fram de viktigaste lagarna och att det är viktigare att man i ett reglemente inte hänvisar till specifika lagparagrafer eftersom det vanligaste är att lagar snarare ändras än upphävs

Bestämmelsens formulering förekommer i liknande variation i både Höörs och Hörbys reglementen.

4. Överförmyndarnämndens ansvarsområde och uppgifter

4.1 Överförmyndarnämndens uppgifter

" Överförmyndarnämnden ska fullgöra överförmyndarens uppgifter enligt föräldrabalken samt de uppgifter som i övrigt ligger på överförmyndare eller överförmyndarnämnd enligt annan författning. De övergripande uppgifterna innefattar att:

- Utöva tillsyn av förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet. Tillsynsuppdraget innefattar bland annat att:
 - Granska förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet med ledning av de förteckningar, årsräkningar, sluträkningar samt andra handlingar och uppgifter angående förvaltningen som har lämnats.
 - Se till att den enskildes tillgångar i skälig omfattning används för hans eller hennes nytta och att tillgångarna i övrigt är placerade så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning
- Kontinuerligt verka för att det finns gode män och förvaltare så att sådan ska kunna utses så snart enskild behöver sådant bistånd.

⁹ Prop. 2016/17:171 s. 362

- Erbjuda gode män och förvaltare den utbildning som behövs.
- Ansöka hos tingsrätten om anordnande och upphörande av förvaltarskap och godmanskap
- Ansöka hos tingsrätten om att förordna förmyndare.
- Förordna tillfälliga gode män.
- Förordna gode män för ensamkommande barn.
- Entlediga och förordna gode män och förvaltare vid byte.
- Utfärda förvaltarbevis
- Lämna samtycke till att underårig får driva näring.
- Bevilja uttagstillstånd från överförmyndarspärade konton.
- Godkänna fastighets- och bostadsrättsförsäljningar när en huvudman eller underårig är säljare.
- Godkänna fastighets- och bostadsrättsköp när en huvudman eller underårig är köpare.
- Godkänna arvskiften när en huvudman eller underårig är dödsbodelägare.
- Godkänna vissa placeringar för underåriga och huvudmän.
- Årligen lämna de uppgifter som är nödvändiga för att länsstyrelsen ska kunna föra statistik över överförmyndarnas och överförmyndarnämndernas verksamhet.”

Syftet med bestämmelsen är att konkretisera de uppgifter som åligger kommunen genom lag och som är en del av överförmyndarnämndens ansvarsområde. Om man studerar andra kommuners reglementen för gemensamma överförmyndarnämnder finner man att detta avsnitt ofta inte utvecklas, att man endast skriver att nämnden ska hantera sådana uppgifter som faller inom överförmyndarverksamhet. Det kan dock vara svårt för en ledamot att veta exakt vilka uppgifter detta är och även om det framkommer i arbetsordningen så kan det vara rimligt att man får en någorlunda överblick i reglementet istället för att få allt på detaljnivå i arbetsordningen. Som tidigare nämnt har det också uttryckts i arbete med Höör-mallen att medborgarna ska kunna läsa reglementena för att få större förståelse för nämndens arbete. Både i Höörs och i Hörbys reglementen finner man uppräknings av de uppgifter som åligger nämnderna enligt lag.

Tillsynsuppdraget, följer av 16 kap. 1 § och 16 kap. 3§ FB. Tillsynsuppdraget är en av de viktigaste delarna av överförmyndarverksamheten eftersom ett bristfälligt utförande av en god mans eller förvaltares uppdrag kan få allvarliga konsekvenser för huvudmannen.

11 kap. FB som tar upp de olika grunder som kan innebära ett förordnande eller entledigande av gode män eller förvaltare.

Nämnder har ett krav på sig att de ska säkerställa att verksamheten fungerar tillfredsställande därför är det bra att lyfta fram att nämnden ska ha beredskap för framtida behov av förvaltare och gode män, särskilt med hänsyn till ensamkommande barn där det kan ske plötsliga förändringar i behovsbilden.

19 kap. 18 § föräldrabalken lyfter fram att det är viktigt att gode män och förvaltare får det stöd de behöver för att utföra sitt uppdrag på tillfredsställande vis.

19 kap. 19 § FB ger länsstyrelserna tillsynsansvar av överförmyndarverksamheterna vilket indirekt stärker skyddet för huvudmännen.

4.2 Nämndens ställning

”Nämnden fattar beslut för Höörs kommun och ingår avtal för Höörs kommuns räkning. Höörs kommun har därför att hantera och svara för civilrättsliga krav som en utomstående part kan komma att ställa på grund av avtal som nämnden ingått.

Höörs kommun har regressrätt mot Hörbys kommun i anledning av civilrättsliga krav som riktas mot Höörs kommun enligt första stycket.

Den gemensamma nämnden är part vid laglighetsprövning och den enskildes motpart vid förvaltningsbesvär.”

I förarbetena till kommunallagen uttryckte flera remissinstanser att den gemensamma nämndens relation till huvudmännen vid utomstående civilrättsliga krav pga. avtal var oklar vilket föranledde regeringen att skriva att:

”En gemensam nämnd företräder samtliga huvudmän och ingår avtal för deras räkning. Det är alltså de samverkande kommunerna och landstingen - och inte den gemensamma nämnden - som gentemot externa avtalsparter är ansvariga för att avtal följs m.m. Om någon utomstående vill rikta civilrättsliga krav på grund av ett avtal som ingåtts mellan honom och de samverkande kommunerna eller landstingen är det dessa, och inte den gemensamma nämnden, som är motparter.”¹⁰

SKL menar dock att detta uttalande bygger på en felsyn och att det inte finns något i lagen som stöder detta utan det är 3 kap. 3b § KL (nuvarande kommunallag, 9 kap. 23 § i den nya kommunallagen) som gäller som säger att vad som gäller för nämnd enligt kommunallagen ska också gälla för den gemensamma nämnden. Detta skulle därmed innebära att den gemensamma nämnden har samma möjlighet att ingå avtal som vilken annan nämnd i värdkommunen och om någon har vill rikta civilrättsliga krav på grund av avtal som den gemensamma nämnden har ingått så är det enbart värdkommunen hen kan vända sig till. Värdkommunen kan sedan i sin tur ha regressrätt mot de övriga samverkande kommunerna.¹¹

SKL:s syn kan sägas få visst stöd av man i förarbetena till den nya kommunallagen inte tar upp frågan vilket antyder att det inte ska göras någon skillnad mellan den gemensamma nämnden och övriga nämnder i värdkommunen. Man skriver också att relationen till huvudmannen får regleras i avtalet mellan de samverkande kommunerna i linje med 9 kap. 22 § KL.¹²

Bestämmelsens formulering som valts här är vanligt förekommande bland reglementen för gemensamma överförmyndarnämnder vilket antyder en allmän samsyn med SKL:s tolkning.

¹⁰ Prop. 1996/97:105 s. 38

¹¹ Kommunala samverkansformer, 2009, s. 69

¹² Prop. 2016/17:171 s. 411

4.3 Ekonomisk förvaltning

”Överförmyndarnämnden har verksamhets- och budgetansvar och rätt att sluta avtal inom de ramar som beslutats av Höörs kommunfullmäktige. Den har ansvar att ta fram egna styrdokument som säkerställer detta. Upphandlingar ska följa gällande upphandlingspolicy.

Nämnden underhåller och förvaltar sådan lös egendom inom sina verksamheter som inte förvaltas av annan nämnd.”

Första stycket följer av 6 kap. 6 § KL att nämnden inom sitt område ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten och att det finns en intern kontroll som ser till att verksamheten sköts på ett tillfredställande vis.¹³

Sista stycket följer av 6 kap. 14 § KL att kommunfullmäktige får besluta att annan nämnd än kommunstyrelsen har hand om förvaltningen av egendom.¹⁴

Regleringen förekommer i både Hörbys och Höörs reglementen med liknande formulering.

4.4 Undertecknande av handlingar

”Avtal, andra handlingar och skrivelser som beslutas av nämnden ska undertecknas av ordföranden. Vid förfall för ordföranden ska undertecknande ske av vice ordföranden med kontrasignering av kommundirektören i Höör.

Beslut som fattas med stöd av nämndens delegeringsordning samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning av delegeringen samt verkställighetsärenden undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.”

Formuleringen följer SKL-mallen och förekommer också med små variationer i Höörs och Hörbys reglementen.¹⁵

4.5 Processbehörighet

”Överförmyndarnämnden får själv eller genom ombud föra de samverkande kommunernas talan i alla mål och ärenden som faller inom nämndens verksamhetsområde.”

Syftet med bestämmelsen är att flytta processbehörigheten från kommunstyrelsen till överförmyndarnämnden. Enligt 6 kap. 15 § KL får kommunstyrelsen företräda kommunen i alla mål och ärenden om inte annan ska göra det enligt lag eller beslut av KF.¹⁶

Kommunstyrelsen har alltså en i lag grundad allmän behörighet som dock nu begränsas av detta reglemente där kommunens talan inom överförmyndarverksamhet ska föras av

¹³ Prop. 2016/17:171 s. 362

¹⁴ Prop. 2016/17:171 s. 366

¹⁵ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 58

¹⁶ Prop. 2016/17:171 s. 366

överförmyndarnämnden. Formuleringen förekommer i olika variationer i Höörs och Hörbys reglementen och följer SKL-mallen.¹⁷

4.6 Information till medborgarna

”Överförmyndarnämnden svarar för information till medborgare och allmänhet inom nämndens ansvarsområde. Det åligger nämnden att biträda kommunstyrelsen i både Höör och Hörby genom att förmedla vidare information till båda kommunernas centrala informationsverksamheter för publicering i deras externa informationskanaler.”

Formuleringen förekommer i både Höörs och Hörbys reglementen med viss variation. För den gemensamma nämnden har det lagts till att informationen ska förmedlas vidare till båda kommunernas kommunstyrelser så att det når ut till medborgarna i båda kommunerna.

4.7 Information och samverkan

”Överförmyndarnämnden ska från kommunernas övriga nämnder begära in yttranden och upplysningar som fordras för att fullgöra nämndens uppgifter. På samma vis ska nämnden lämna det biträde som övriga nämnder begär.

Nämnden ska i övrigt lämna kommunfullmäktige i Höör samt kommunfullmäktige i Hörby och dess beredningar, kommunstyrelser och övriga nämnder det biträde som dessa begär.

Rätten till information och underlag omfattar inte myndighetsärenden eller uppgift för vilken sekretess råder.”

Första stycket följer av 6 kap. 26 § KL. Andra stycket följer dels av 9 kap. 27 § KL som särskilt reglerar gemensamma nämnders skyldighet att, vid begäran, lämna upplysningar till de kommunfullmäktige som bildat en gemensam nämnd, dels av 6 kap. 13 § KL som gäller alla nämnders skyldighet att lämna de upplysningar som styrelsen behöver för att fullgöra sina uppgifter.¹⁸ Tredje stycket följer av 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL.

Bestämmelsen poängterar samarbetet mellan nämnderna och upplysningsskyldigheten gentemot KF och kommunstyrelsen.

Formuleringen kommer främst från SKL-mallen, Höör-mallen och Hörbys reglementen med viss variation. I Höör har man pratat om att det är viktigt att nämnder samråder med varandra så att ett ärende är väl bearbetat när det når kommunstyrelsen och KF.

4.8 Styrande dokument

”Överförmyndarnämnden har ansvar för att hålla nämndens styrande dokument aktuella och uppdaterade. Överförmyndarnämnden ska ta initiativ till att uppdatera kommunövergripande styrande dokument om de har anknytning till nämndens verksamhet.

¹⁷ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 7

¹⁸ Prop. 2016/17:171 s. 365f, 372 och 413

Överförmyndarnämnden ansvarar för att informera kommunledningskontoret i både Höör och Hörby om de ändringar som görs i nämndens styrande dokument så att de kan tillkännages på kommunernas anslagstavlur och publiceras i kommunernas författningssamlingar.”

Första stycket grundar sig inte i något specifikt lagkrav, men kan sägas ingå i det generella krav som finns på nämnden att den ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten sköts på ett i övrigt tillfredställande sätt.¹⁹

Gällande andra stycket säger 8 kap. 13 § KL att det finns ett krav på kommunen att kommunala föreskrifter ska tillkännages på de kommunala anslagstavlorna och samlas i en författningssamling så att de hålls tillgängliga för allmänheten.²⁰ Det är kommunstyrelsen som har det övergripande ansvaret för författningssamlingen, men det åligger varje nämnd att inom sitt ansvarsområde meddela styrelsen vilka ändringar som ska göras.²¹ Formuleringen följer i huvudsak av Höör-mallen.

4.9 Personuppgiftshantering enligt dataskyddsförordningen och dataskyddslagen

”Överförmyndarnämnden är ansvarig enligt dataskyddsförordningen och dataskyddslagen för hanteringen och registerföringen av personuppgifter inom sitt verksamhetsområde. Nämnden ansvarar för att informera kommunledningskontoret i Höör om de verksamhetssystem och register innehållande personuppgifter som finns inom det egna verksamhetsområdet samt i övrigt ge den information som behövs för att upprätthålla ett kommunövergripande register över verksamhetssystemen i syfte att hålla en god kontroll över kommunens hantering av personuppgifter.”

Formuleringen kommer huvudsakligen från Höör-mallen, men med några skillnader. Eftersom reglementet kommer att gälla från och med den 1 januari 2019 är det inte personuppgiftslagen (1998:204), PUL, som ska anges eftersom denna lag kommer att upphöra utan istället är det en ny dataskyddslag som kommer att gälla som komplettering till EU:s nya dataskyddsordning som ska tillämpas från och med den 25 maj 2018.²² Själva innehållet i bestämmelsen behöver troligtvis inte förändras eftersom den endast behandlar ett generellt ansvar gällande hanteringen av personuppgifter medan de mer detaljerade regleringarna behandlas i andra styrdokument.

Gällande nämndens ansvar gentemot kommunledningskontoret så grundar det sig i kravet utifrån PUL om att det ska finnas en personuppgiftsansvarig på arbetsplatsen och denna sitter på kommunledningskontoret i Höör. Liknande ansvar lär troligen falla på kommunledningskontoret utifrån dataskyddslagen.

Även Hörby har i sina reglementen ett avsnitt om nämndens personuppgiftshantering.

¹⁹ Prop. 2016/17:171 s. 366

²⁰ Prop. 2016/17:171 s. 396

²¹ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 57

²² SOU 2017:39 s. 19

4.10 Arkivansvar och ansvar för diarieföring

”Överförmyndarnämnden ansvarar för att det finns en aktuell dokumenthanteringsplan för hur information inom nämndens ansvarsområde ska hanteras, registreras och bevaras. Nämnden ansvarar även för att förvaltningen följer dokumenthanteringsplanen. Först när information överlämnats till Höörs kommuns centralarkiv eller till kommunalförbundet Sydarkivera upphör nämndens ansvar.”

Bestämmelsen kommer från Höör-mallen. Enligt 8 § arkivlagen (1990:782), AL, är kommunstyrelsen arkivmyndighet i kommunen, om inte kommunfullmäktige har utsett någon annan nämnd eller styrelse till arkivmyndighet. Enligt 16 § AL får kommunfullmäktige meddela föreskrifter om arkivvården inom kommunen, i den utsträckning något annat inte är särskilt föreskrivet. Det klargörs även att det är Höörs kommun som slutligen kommer arkivera nämndens handlingar. Då Höörs kommun är med i kommunalförbundet Sydarkivera så kan handlingar (främst elektroniska handlingar) slutarkiveras hos kommunalförbundet.

4.11 Personalansvar

”Utöver kommunstyrelsens huvudsakliga personalansvar svarar överförmyndarnämnden för att ge medarbetarna en god arbetsmiljö. Detta innefattar att:

- *Se till att sektorsövergripande styrdokument som kompletterar de kommunövergripande styrdokumenterna inom arbetsmiljöområdet upprättas när det finns behov av detta.*
- *Se till att konsekvenserna för arbetsmiljön bedöms vid förändringar.*
- *I det årliga budgetarbetet beakta behovet av arbetsmiljöinvesteringar och ta aktivt ansvar för att den kommunövergripande arbetsmiljöpolicy och personalpolicy och målformuleringar kan efterlevas.*
- *Se till att det systematiska arbetsmiljöarbetet i verksamheten årligen följs upp.”*

Formuleringen grundar sig i 6 kap. 3 § KL där det uttrycks att nämnden beslutar i frågor som rör förvaltningen vilket inkluderar arbetsmiljöfrågor. Formuleringen följer Höör-mallen och även i Hörbys reglementen talar man om behovet av initiativ till förbättring och utveckling av den egna verksamheten och att nämnden har ett ansvar för arbetsmiljön.

5. Återrapportering

5.1 Uppföljning, återredovisning och rapportering till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige

”Överförmyndarnämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet. Nämnden ska två gånger per år rapportera hur nämnden lever upp till reglementet och om nämndens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Detta sker i samband med delårsrapport och årsredovisning. I samband med dessa två rapporter ska även rapport om den interna kontrollen lämnas.

Rapporten lämnas till kommunstyrelsen i Höör som bereder rapporten och överlämnar en sammanfattande rapport om samtliga nämnders prestationer till kommunfullmäktige i Höör.

Om nämnden inte kan leva upp till kommunfullmäktiges riktlinjer ska nämnden göra en särskild skrivning om detta. Skrivningen ska beredas av kommunstyrelsen i Höör innan den överlämnas till kommunfullmäktige i Höör.

Samtliga rapporter ska tillställas Hörbys kommun samtidigt och vid samma tillfälle. ”

Bestämmelsen är en sammanskrivning av de variationer på regleringen som finns i Höör-mallen, Hörbys reglementen och SKL:s reglementemall.²³ Formuleringen ger en generell beskrivning av nämndens skyldigheter gällande åiterrapportering som detaljeras i andra styrdokument. Den generella skyldigheten grundar sig i 6 kap. 5 § KL som säger att nämnden ska redovisa för KF hur nämnden har fullgjort uppdrag enligt 5 kap. 2 och 4 §§ KL som reglerar KF:s ramar för verksamhet och budget.²⁴

Första stycket är en rekommendation från SKL eftersom det är praktiskt att samordna åiterrapporteringen med krav på delårsrapport och årsredovisning som följer av lagen om kommunal redovisning (1997:614).²⁵

Andra stycket följer av det ansvar som åligger kommunstyrelsen enligt 6 kap 13 § KL att ha hand om den ekonomiska förvaltningen och bereda ärenden till KF.²⁶

Tredje stycket betonar att det är viktigt att nämnden på ett tidigt stadium redovisar eventuella problem med att leva upp till KF:s riktlinjer.

Fjärde stycket betonar att den kommun som inte är värdkommun har rätt att ta del av de rapporter som tillställs värdkommunen. Enligt 9 kap. 26 § KL är det värdkommunen som upprättar budget, men det ska ske i samråd med de samverkande kommunerna eftersom de i sina budgetar måste ta upp en post för den gemensamma nämnden. Det är därför viktigt att alla rapporter kommer båda kommunfullmäktige tillhanda.²⁷

5.2 Redogörelse till kommunstyrelsen om gällande rätt och efterlevnad av den

”Överförmyndarnämnden har att årligen redogöra för nya lagar och sin förmåga att leva upp till dem. Om tillgängliga resurser och/eller gällande arbetssätt markant försvårar möjligheten att efterleva lag eller styrdokument ska nämnden lämna en redogörelse till kommunstyrelsen i Höör tillsammans med en prioritering av ambitionsnivån och en handlingsplan för efterlevnad. Kommunstyrelsen har då att ta ställning till resursfördelning.”

Bestämmelsen är hämtad från Höör-mallen. Syftet med formuleringen är att betona att det är viktigt att nämnden på ett tidigt stadium låter KF veta att de saknar förutsättningar att fullgöra det som åligger dem enligt lag eller styrdokument.

6. Överförmyndarnämndens sammansättning

”Överförmyndarnämnden består av 4 ledamöter och 4 ersättare. Kommunfullmäktige i Höörs kommun utser 2 ledamöter och 2 ersättare och kommunfullmäktige i Hörbys kommun utser 2 ledamöter och 2 ersättare.

Enligt kommunallagen utser kommunfullmäktige i värdkommunen, Höör, ordförande och vice ordförande som kan utses bland ledamöterna från båda kommunerna. Posterna som ordförande och vice ordförande ska rotera

²³ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 36ff

²⁴ Prop. 2016/17:171 s. 362

²⁵ Ibid.

²⁶ Prop. 2016/17:171 s. 365

²⁷ Prop. 2016/17:171 s. 413

på så vis att varannan mandatperiod utses ordförande bland Höörs ledamöter och vice ordförande bland Hörbys ledamöter och varannan mandatperiod utses ordförande bland Hörbys ledamöter och vice ordförande bland Höörs ledamöter.

Nämndens representation från respektive kommun bereds av de två kommunernas valberedningar. Ledamöterna nomineras därefter utifrån en process inom respektive parti. Processen hålls samman av respektive kommunfullmäktiges valberedning.

Vid valår utses ledamöterna senast i december. Ledamot som vill avsluta sitt uppdrag ska skriftligen begära entledigande från sitt uppdrag hos den kommunfullmäktige som utsett den som därefter utser ny ledamot efter förslag från partiet.”

Frågan om antalet ledamöter och ersättare har varit något av en knäckfråga i arbetet med reglementet och den anknyter till mycket annat som behandlas i reglementet. När det gäller de juridiska kraven finns det två bestämmelser som reglerar frågan för en gemensam överförmyndarnämnd. Dels säger 19 kap. 5 § FB att antalet ledamöter i en överförmyndarnämnd inte får understiga 3. Vidare säger 9 kap. 24 § KL att var och en av de samverkande kommunerna ska vara representerade i den gemensamma nämnden med minst en ledamot och en ersättare och att antalet ersättare i den gemensamma nämnden ska vara lika många som antalet ledamöter.²⁸ Eftersom Höör och Hörby har kommit överens om att det ska vara lika många ledamöter från respektive kommun är alltså 4 ledamöter och 4 ersättare och jämna tal uppåt de alternativ som är aktuella.

Genom att genomföra en omvärldsanalys och se hur andra kommuner som samverkar genom gemensam överförmyndarnämnd har gjort har viss vägledning i frågan getts.²⁹ Antalet ledamöter ligger i spannet mellan 3-6 och där går det att notera att de som har 6 ledamöter är samverkande kommuner med betydligt större befolkning än Höör och Hörby. Utifrån denna aspekt är alltså 4 ledamöter för Höör och Hörby ett rimligt antal.

En avgörande avvägning i frågan har varit hur man ska väga betydelsen av den demokratiska representationen av så många partier som möjligt i nämnden mot behovet av att ta hänsyn till enskildas integritet genom att begränsa insyn i ärenden som nästan uteslutande handlar om myndighetsutövande mot enskilda. När man ska bestämma hur stor en nämnd ska vara får man titta lite på vad exakt det är för frågor och ärenden som nämnden kommer att arbeta med. Är det frågor av huvudsakligen politisk eller administrativ karaktär? Hur stort är behovet av att ha ledamöter med specialkunskaper inom olika områden? I arbetet med reglementet har det framkommit att man inte anser att det finns ett sådant behov av politiskt diversitet så att det väger över behovet av att ta hänsyn till enskildas integritet. Överförmyndarverksamhet består nästan uteslutande av ärenden som har lagkrav och därmed ett väldigt litet utrymme för ideologiska avvägningar. Behovet att få in ledamöter med flera olika expertisområden är inte heller något som ändrar på denna sak eftersom överförmyndarverksamhet inte vilar på teknisk kunskap utan snarare juridisk.

²⁸ Prop. 2016/17:171 s. 412

²⁹ Se bilaga 1 – Statistik över antal ledamöter och ersättare i andra kommuners gemensamma nämnder

Vidare finns det ett önskemål från kommunerna att man vill ha ett effektivt och inte för kostsamt nämndsarbete vilket har gjort att man har lutat åt ett mindre antal ledamöter.

Det som kan tala emot en liten nämnd är att den blir lätt sårbar i den meningen att det räcker att det saknas två ledamöter för att nämnden inte ska vara beslutför. Det finns också en rekommendation i förarbetena att den som ersätter en ledamot helst ska komma från samma kommun som den ordinarie ledamoten vilket givetvis är svårare att säkerställa med ett mindre antal ersättare.

Sammantaget finns det dock mycket som talar för att 4 ledamöter är ett adekvat antal för den verksamhet som den gemensamma överförmyndarnämnden kommer att ha ansvar för. Den förlust som man anses få av svag politisk representation och risker som kan uppstå med liten nämnd väger inte över behovet av hänsyn till enskildas integritet, effektiv handläggning och ekonomiska hänsynstagande.

Andra stycket kommer indirekt från 6 kap. 21 § KL som säger att fullmäktige bland nämndens ledamöter ska utse en ordförande och en eller två vice ordförande som utgör nämndens presidium (se 7.3 Presidium). I kommentaren till paragrafen går det att läsa att det är kommunen som har tillsatt den gemensamma nämnden som väljer ordförande och vice ordförande, men att den kan utse bland alla samverkande kommuners ledamöter.³⁰ Eftersom nämnden ska ha 4 ledamöter ansågs det lämpligt att bara ha en vice ordförande för att undvika att presidiet nästan blev samma till antalet som nämnden. När det gäller själva utnämmandet av ordförande och vice ordförande har Höör och Hörby kommit överens om att man ska alternera ordförandeposten och vice-ordförandeposten utifrån den valda formuleringen i bestämmelsen.

Tredje och fjärde stycket följer av Höör-mallen och beskriver den generella gången för valberedning och tillsättande av ledamöter.

7. Nämndens arbetsformer

7.1 Rätt att väcka ärenden

”Ärenden kan väckas i nämnden av:

- *Nämndens ledamöter*
- *Ersättare i nämnd som tjänstgör under mötet där ärendet väcks*
- *Revisorer från Höörs och Hörbys kommuner*
- *Kommundirektören i Höörs och Hörbys kommuner*
- *Sektorschefen för förvaltning inom nämndens verksamhetsområde*
- *Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och annan nämnd i Höörs och Hörbys kommuner*
- *Regeringen*
- *Statlig myndighet*
- *Kommunfullmäktige och kommunstyrelse i annan kommun*

³⁰ Prop. 2016/17:171 s. 369

- *Regionfullmäktige och regionstyrelsen i Region Skåne*
- *Länsstyrelsen Skåne*”

Frågan om vem som får väcka ärenden i en nämnd saknar till största delen reglering i kommunallagen. Enligt 4 kap. 20 § KL får en ledamot i en nämnd väcka ärende i nämnden och enligt 4 kap.21 § får varje revisor väcka ärende i nämnden om det gör granskning av verksamheten. I övrigt kan det sedan finnas möjlighet för enskilda och myndigheter att väcka ärenden genom speciallagstiftning.³¹ Ovanstående förslag är hämtat från Höör-mallen med förtydligande om att rätten att väcka ärenden gäller för båda samverkande kommunerna.

I Hörbys reglementen har man nöjt sig med att skriva ut att ledamot har rätt att väcka ärenden.

7.2 Ordförandes uppgifter

”Ordförandens uppgifter är att:

- *Leda styrelsens/nämndens arbete och sammanträden*
- *Kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente*
- *Inför sammanträdena se till att ärendena som ska behandlas i styrelsen/nämnden vid behov är beredda*
- *Se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i styrelsen/nämnden*
- *Bevaka att nämndens beslut verkställs*
- *Med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor inom ramen för nämndens uppdrag och rapportera detta för nämnden*
- *Främja samverkan mellan nämnden och de samverkande kommunernas övriga nämnder*
- *Representera nämnden vid uppvaktningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte nämnden bestämt annat i ett särskilt fall.”*

Det finns ingen direkt reglering i kommunallagen om en nämndordförandes arbetsuppgifter. Detta fastställs främst genom reglementet och ovanstående uppräknig är hämtad från Höör-mallen som mångt i mycket överensstämmer med SKL:s rekommendation.³² Liknande formulering går också att finna i Hörbys reglementen. Uppgifterna liknar till stor del det ansvar som läggs på ordförande i kommunfullmäktige.

7.3 Presidium

”Kommunfullmäktige utser bland de ordinarie ledamöterna en ordförande och en vice ordförande. Dessa personer utgör ett s.k. presidium. Vice ordförandes uppgift är att ersätta ordföranden vid dennes frånvaro och att, om ordföranden behöver det, samråda med ordföranden när denne ska fatta brådskande beslut på delegation.

Nämnden får uppdra åt presidiet att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.”

³¹ Prop. 2016/17:171 s. 320

³² Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 58

Första stycket följer av 6 kap. 21 § KL som säger att kommunfullmäktige bland nämndens ledamöter ska utse en eller två vice ordförande och att dessa utgör nämndens presidium.³³

När det gäller presidiets uppgifter står det inget om detta i varken kommunallagen eller förarbetena, men bestämmelsen följer formuleringar om förekommer med vissa variationer i Höörs och Hörbys reglementen.

Delegering till presidiet är ett nytt inslag i den nya kommunallagen som regleras i 6 kap. 37 § KL. Denna rätt begränsas dock av 6 kap. 38 § som listar beslut som inte får delegeras.³⁴ I förarbetena skriver man att beslut som kan delegeras kan vara beslut där nämnden redan är överens i stora drag om det sakliga innehållet och där beslutet endast är en formalitet. Det kan t.ex. handla om situationer där man vid nämndsammanträdet saknar vissa slutgiltiga uppgifter eller handlingar. Det kan gälla både brådskande och icke-brådskande ärenden där nämnden redan fattat ett inriktningsbeslut. Ett annat exempel är känsliga socialtjänstärenden där man vill hålla kretsen av de inblandande liten. Enkla myndighetsbeslut och beslut om tillstånd är andra exempel på sådant som skulle kunna delegeras till ett nämndpresidium.³⁵

7.4 Ersättare för ordföranden och vice ordföranden i nämnden och presidiet

”Om varken ordföranden eller vice ordföranden kan delta i ett helt sammanträde eller en del av ett sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i styrelsen/nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller vice ordföranden inte kan fullgöra sitt uppdrag under en längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/ vice ordförandens uppgifter.”

För nämnder överlag gäller 6 kap. 22 § KL att det är kommunfullmäktige som bestämmer vem som ska fullgöra nämndordförandens uppgifter när varken ordföranden eller vice ordföranden kan tjänstgöra.³⁶ För överförmyndarnämnden regleras detta genom 19 kap. 11 § FB där det står att det är nämnden som utser vilken ledamot som ska föra ordet för tillfället. Formuleringen följer Höör-mallen, SKL-mallen och Hörbys reglementen.

7.5 Sammanträden

” Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer. Nämnden sammanträder varannan gång i Höörs kommun och varannan gång i Hörbys kommun.

Nämnden ska normalt ha 6 ordinarie möten per år.

³³ Prop. 2016/17:171 s. 369

³⁴ Prop 2016/17:171 s. 376f.

³⁵ Ibid

³⁶ Prop 2016/17:171 s. 370

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordföranden om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordföranden.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet genom epostmeddelande till den av kommunerna tillhandahållna epostadressen om sådan finns, annars till den av den förtroendevalde angiven epostadress.”

Första meningen i första stycket följer av 6 kap. 23 § KL.³⁷ Det finns dock ingen reglering kring platsen för sammanträden för varken vanliga nämnder eller gemensamma nämnder så detta kan ordnas såsom de samverkande kommunerna själv önskar och i det här fallet har Höör och Hörby kommit överens om att det ska vara sammanträde varannan gång i respektive kommun.

Gällande andra stycket så finns det inga krav på hur många sammanträden en nämnd ska ha under ett år och egentligen inget krav på att det måste regleras i reglementet. Det har dock funnits en önskan att reglera denna fråga, dels för att säkerställa att ett visst minimumantal sammanträden hålls, men också för att undvika att antalet sammanträden blir oproportionellt stort i förhållande till de uppgifter som åligger nämnden. Varje nämndsamtal medför mycket administrativt arbete och stora kostnader och därför har man velat uttrycka i reglementet ett rekommenderat antal sammanträden som ska spegla den specifika nämndens behov. Eva Von Scheele, som hanterar överförmyndarfrågor hos SKL, har rekommenderat att man har 12 sammanträden per år. I arbetet med detta reglemente har det dock kommit fram synpunkter på att detta inte är nödvändigt då Höör och Hörby har valt att delegera så många ärenden som möjligt för att begränsa insyn och skydda integriteten för berörda, och därmed finns det inte samma behov för samma täta sammanträdesschema. I förarbetena finns en rekommendation om att man inom överförmyndarverksamhet ska ha en ganska omfattande beslutsdelegering för att få så professionell handläggning som möjligt.³⁸

Formuleringen är inte heller något tak utan en rekommendation så skulle ett behov för ytterligare sammanträden infinna sig så är det inget som hindrar ytterligare sammanträden enligt tredje stycket i bestämmelsen.

Tredje till femte stycket följer av 6 kap. 23 § KL. Det sjätte stycket följer också detta lagrum med tillägget att notifikation ska ske till ledamotens epostadress.³⁹

³⁷ Prop. 2016/17:171 s. 370

³⁸ SOU 2013:27 s. 229f

³⁹ Ibid

Formuleringen följer också SKL-mallen och återfinns även i Hörbys reglementen.⁴⁰

7.6 Kallelse till nämndsammanträden

” Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordföranden kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast 5 dagar före sammanträdesdagen. Kallelse ska ske elektroniskt.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.”

För nämnder finns det, till skillnad mot kommunfullmäktige, inga regleringar i kommunallagen om kallelsen utan ovan formulering är hämtad från SKL-mallen där de har lämnat det öppet för kommunerna att själva lägga in i tredje stycket antal dagar innan sammanträdesdagen som kallelsen ska tillställas ledamöterna.⁴¹ Höör har i sina reglementen 5 dagar som tidsspann medan Hörby i sina reglementen har 4 vardagar. Jag har valt att använda mig av Höörs modell av två anledningar. För det första är vardagsbegreppet mer användbart när det är ifråga om handlingar som ska skickas med vanlig post och därmed inte kan skickas på helgdagar. Eftersom kallelsen ska skickas med e-post spelar detta ingen roll. För det andra är det enklare att räkna dagar än vardagar, speciellt vid storhelger.

Höör har också ändrat från SKL:s formulering att kallelse ”får ske elektroniskt” till att det ”ska ske elektroniskt” till ledamöternas epostadresser eftersom det är mer effektivt och eftersom alla ledamöter får en surfplatta vid sitt tillträde som ledamot. För närvarande får Höörs kommuns förtroendevalda en epostadress tillhandahållen av kommunen medan Hörbys förtroendevalda använder egna epostadresser, hänsyn har tagits till detta. I övrigt följer formuleringen Hörbys reglementen också.

7.7 Närvarorätt vid nämndens sammanträden

” Respektive kommunfullmäktiges ordföranden har rätt att närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver, om särskilda skäl föreligger för detta, medge ledamot av respektive kommuns styrelse denna rätt.

Härutöver får nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

⁴⁰ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 41f

⁴¹ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 42f

Om nämnden inte i särskilt ärende bestämmer annat har kommundirektörerna och kanslicheferna från Höörs och Hörbys kommuner samt handläggarna inom nämndens verksamhetsområde rätt att delta i nämndens sammanträden.

Ovan nämnda närvarorätt gäller inte vid behandling av ärenden som innebär myndighetsutövning mot enskild eller i vilka det förekommer uppgifter som hos nämnden omfattas av sekretess enligt sekretesslagen.”

Avsnittet följer av 4 kap. 28 § KL, 6 kap. 26 § KL och SKL-mallen.⁴² 4 kap. 28 § KL ger fullmäktige rätt att besluta att en förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i en viss nämnd ska få närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningar men inte i besluten. 6 kap. 26 § säger att en nämnd får kalla en ledamot eller en ersättare i fullmäktige, en annan nämnd eller beredning, en revisor, en anställd hos kommunen eller landstinget eller en särskild sakkunnig att närvara vid ett sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Den som har kallats till ett sammanträde får, om nämnden beslutar det, delta i överläggningarna men inte i besluten.

Sista stycket är ett tillägg enligt Höör-mallen.

Liknande reglering går att finna i Hörbys reglementen.

7.8 Beslutförhet

”Nämnden får handlägga ärenden endast om fler än hälften av ledamöterna är närvarande. Om en ledamot är frånvarande räknas dennes ersättare som ledamot när den tjänstgör.”

Bestämmelsen följer av lydelsen i 6 kap 27 § KL.⁴³

7.9 Omröstning

”Vid myndighetsutövning mot enskild får ledamot, som har deltagit i handläggningen av ärendet, inte avstå från att rösta vid omröstning. Ledamot är dock inte skyldig att rösta för mer än ett förslag.”

Formuleringen följer 4 kap. 26 § KL.⁴⁴ I förslaget till ny förvaltningslag har man tagit bort distinktionen mellan myndighetsbeslut och övriga beslut, men den kvarstår alltså för kommunala nämnder. Regleringen förekommer i Höör-mallen, men inte i Hörbys reglementen.

7.10 Justering och anslag av protokoll

”Protokollet ska justeras av ordföranden och en ledamot senast 14 dagar efter sammanträdet.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämndens protokoll ska anslås på Höörs och Hörbys kommuners anslagstavlor. Anslagstiden räknas efter dagen för det sista anslagna protokollet. Nämndens kansli har ansvar för att kontrollera när nämndens protokoll anslagits på de olika anslagstavlor.”

⁴² Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 46

⁴³ Prop. 2016/17:171 s. 372

⁴⁴ Prop. 2016/17:171 s. 321

Enligt 6 kap. 35 § KL ska protokoll föras vid sammanträde och justeras enligt de regler som gäller för kommunfullmäktige om justering av protokoll.⁴⁵

Första stycket följer av ovannämnda regleringar, men när det gäller formen för justeringen finns det inget krav på vem som ska justera utan det är något som kommunfullmäktige bestämmer. I förarbetena anges dock att ordföranden bör anses som självskriven.⁴⁶

Andra stycket förekommer både i Höör-mallen och i Hörbys reglementen och följer SKL-mallen och behandlar de situationer då det kan behövas omedelbar justering om man vill anslå bevis om justering och verkställa ett beslut.⁴⁷

Tredje stycket är en särbestämmelse för gemensamma nämnder. I 9 kap. 32 § KL står det att justeringen av en gemensam nämnds protokoll ska anslås på var och en av de samverkande kommunernas anslagstavlor. Stycket hänvisar också till 13 kap. 5 § KL att anslagstiden ligger till grund för överklagandetiden och för gemensamma nämnder är det senaste anslagna protokollet som anslagstiden räknas utifrån.⁴⁸ Sista meningen är till för att säkerställa att protokollet har blivit anslaget på båda anslagstavlorna om det är så att kansliet inte själv kan lägga upp på båda kommunernas anslagstavlor.

7.11 Delgivningsmottagare

”Delgivning med nämnden sker med ordföranden, kanslichefen/nämndens sekreterare och annan handläggare som nämnden bestämmer.”

Enligt 6 kap. 36 § KL sker delgivning med nämnd med ordförande eller dem som enligt ett reglemente eller särskilt beslut är behöriga att ta emot delgivningar. Ovan formulering följer SKL-mallen förutom att man i Höör har inte har med ”annan anställd som nämnden beslutar”.⁴⁹ I Hörbys reglementen har man med ordföranden, förvaltningschefen eller annan anställd.

7.12 Ledamots anmälan av förhinder och hur denne kallar en ersättare i sitt ställe

”En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast underrätta en ersättare från den egna kommunen i den ordning som kommunfullmäktige beslutat. Ledamoten ska sedan anmäla sin frånvaro samt vilken ersättare som ska tjänstgöra i dennes ställe till nämndens sekreterare.”

KL saknar reglering kring inkallande av ersättare för nämnder utan det faller på kommunfullmäktige att bestämma om detta enligt 6 kap. 16 § KL.⁵⁰ I kommentaren till 9 kap. 24 § KL som reglerar tillsättandet av ledamöter och ersättare i den gemensamma nämnden

⁴⁵ Prop. 2016/17:171 s. 376

⁴⁶ Prop. 2016/17:171 s. 357

⁴⁷ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 56f

⁴⁸ Prop. 2016/17:171 s. 414 och 442

⁴⁹ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 57

⁵⁰ Prop. 2016/17:171 s. 367

rekommenderas att vid förfall av ledamot bör denna alltid ersättas med förtroendevald från den egna kommunen.⁵¹

Ovanstående formulering följer SKL-mallen förutom tillägget att det ska vara en ledamot från den egna kommunen och att man i Hörs reglementen har fört in att det ligger på ledamoten själv att kalla in sin ersättare och informera nämndsekreteraren om detta.⁵² I Hörby har man följt SKL-mallen. Jag har valt att följa Hörs-mallen eftersom det blir en stor administrativ belastning för nämndsekreteraren att hantera denna uppgift för alla ledamöter och det blir fler moment än om ledamoten själv gör det vilket ökar risken att det faller mellan stolarna.

7.13 Ersättarnas tjänstgöring

”En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt i ledamotens ställe.

Ersättare ska, om denne inte valts proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som respektive fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättare i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad till protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har företräde till tjänstgöring framför annan ersättare oberoende av turordningen, om denne tjänstgör inom sin egen kommun.”

Frågan om ersättarnas tjänstgöring i nämnden är inte reglerad i kommunallagen och ovan formulering följer SKL-mallen.⁵³

När det gäller fjärde stycket presenterar SKL tre alternativ för det scenariot när en ersättare har trätt i tjänst och en annan ersättare som är före i turordningen infinner sig på sammanträdet:

Alternativ 1: En ersättare som har börjat tjänstgöra har alltid företräde oberoende av turordningen. Om det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna påverkats genom ersättarens tjänstgöring får dock en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i turordningen.

Alternativ 2: En ersättare som börjat tjänstgöra har företräde till tjänstgöring framför annan ersättare oberoende av turordningen, om denne tjänstgör inom sitt eget parti.

Alternativ 3: En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.⁵⁴

⁵¹ Prop. 2016/17:171 s. 412

⁵² Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 52

⁵³ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 52ff

⁵⁴ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 54

Alternativen är föreslagna för vanliga nämnder och man måste då fråga sig hur de olika alternativen fungerar på en gemensam nämnd. Med en gemensam nämnd har man inte endast partitillhörighet att ta hänsyn till utan även kommuntillhörighet eftersom det rekommenderas i förarbetena att ersättaren bör vara från samma kommun som den frånvarande ledamoten. Alternativ 1 känns inte relevant för en gemensam nämnd eftersom det är svårt att prata om ett etablerat majoritetsförhållande i en gemensam nämnd eftersom de två kommunerna kan se olika ut i sin mandatfördelning. Eftersom syftet med en gemensam nämnd är att hantera ärenden gemensamt mellan kommunerna och förarbetena betonar att ersättaren bör vara från samma kommun är det viktigare att fokusera på ersättarens kommuntillhörighet än dess partitillhörighet. Överförmyndarfrågor är till stor del lagstyrda och innehar inte till någon större del politiska ställningstagande och därför känns det viktigare, särskilt i en liten nämnd, att den kommunala representationen säkerställs. Därför har alternativ 2 valts med förändringen att partitillhörighet bytts ut mot kommuntillhörighet som avgörandet fråga huruvida en redan tjänstgörande ersättare måste träda åt sidan.

7.14 Jäv, avbruten tjänstgöring

”En ledamot eller en ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

”Ledamot som en gång har avbrutit sin tjänstgöring under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får tjänstgöra igen endast om inplacerad tjänstgörande ersättare tillhör en annan kommun.”

Även denna fråga är oreglerad i kommunallagen och här presenterar SKL samma alternativ till sista stycket som i föregående bestämmelse om ersättarnas tjänstgöring i 7.13. Ovan valda stycke följer samma resonemang som följde av valet i den bestämmelsen där kommuntillhörighet har getts företräde.⁵⁵

7.15 Ledamots reservation mot fattat beslut

”Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet. Motsvarande gäller vid omedelbar justering.”

Stycket följer av 4 kap. 27 § KL.⁵⁶ I kommunallagen finns ingen reglering om att reservationen ska vara skriftlig, men är en rekommendation från SKL.⁵⁷

8. Revision och ansvarsfrihet

”Nämnden ska granskas av revisorerna i var och en av de samverkande kommunerna. Frågan om ansvarsfrihet för nämnden ska prövas av kommunfullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna.

⁵⁵ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 55

⁵⁶ Prop. 2016/17:171 s. 322

⁵⁷ Reglementen för styrelsen och övriga nämnder – Ett underlag för lokala bedömningar, 2014, s. 56

Det är enbart kommunfullmäktige i den som kommun som valt personen i fråga som vid vägrad ansvarsfrihet kan besluta om entledigande från uppdraget.”

Första stycket följer av 9 kap. 34 och 35 §§ KL som särskilt reglerar gemensamma nämnder.⁵⁸

Andra stycket följer av 4 kap. 10 § KL att kommunfullmäktige får återkalla uppdraget för en förtroendevald som valts av fullmäktige, om den förtroendevalde vägrats ansvarsfrihet och enligt förarbetena är det då den fullmäktige som tillsatt en ledamot som kan entlediga.⁵⁹

Bilaga 1

⁵⁸ Prop. 2016/17:171 s. 415f

⁵⁹ Prop. 1996/97:105 s. 50

Statistik över antal ledamöter och ersättare i andra kommuners gemensamma nämnder			
Samverkande kommuner (Totalt antal kommuner)	Total befolkning	Ledamöter i respektive KF	Nämndsledamöter, ordinarie/ersättare
Arboga, Köping och Kungsör (3)	48 554	41, 49 och 39	1/1 var = 3/3
Bräcke och Berg (2)	13 620	39 och 31	2/2 var = 4/4
Varberg och Falkenberg (2)	106 327	61 och 51	3/2 var = 6/4 *
Halmstad, Hylte och Laholm (3)	134 782	71, 39 och 41	1/1 var = 3/3
Karlstad och Hammarö (2)	106 484	61 och 31	Karlstad: 3/3, Hammarö: 2/2 = 5/5
Nybro, Emmaboda, Torsås och Uppvidinge (4)	46 194	47, 41, 35 och 35	Nybro: 2/2, övriga: 1/1 var = 5/5
Nyköping och Oxelösund (2)	67 301	61 och 31	Nyköping: 3/3, Hammarö: 2/2 = 5/5
Sandviken, Hofors och Ockelbo (3)	54 737	51, 31 och 31	Sandviken: 3/1, övriga: 1/1 = 5/3 *
Upplands Väsby, Sigtuna och Sollentuna (3)	162 466	51, 51 och 61	1/1 var = 3/3
Lilla Edet, Orust, Tjörn och Stenungssund (4)	70 681	31, 41, 41 och 41	1/1 var = 4/4
Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn och Tyresö (5)	383 695	61, 61, 61, och 41	1/1 var = 5/5
Sundsvall, Ånge, Nordanstig och Timrå (4)	135 592	81, 31, 35 och 31	Sundsvall: 3/3, övriga: 1/1 var = 6/6
Ystad och Sjöbo (2)	48 499	49 och 49	Ystad: 3/3, Sjöbo: 2/2 = 5/5
Kristinehamn, Karlskoga, Storfors, Degerfors och Filipstad (5)	79 759	41, 47, 27, 31 och 37	1/1 var = 5/5.
Motala, Mjölby, Vadstena och Ödeshög (4)	83 114	57, 45, 35 och 35	Motala: 2/2, övriga: 1/1 var = 5/5
Värmdö och Vaxholm (2)	54 488	51 och 31	Värmdö: 2/2, Vaxholm: 1/1 = 3/3

* Färre ersättare än ledamöter är inte ok enligt 9 kap. 24 § kommunallagen (2017:XXX)